



NORGES HØYESTERETT

Den 5. mars 2014 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Matningsdal, Stabel og Bull i

HR-2014-00456-U, (sak nr. 2014/103), sivil sak, anke over dom:

Skandinavisk Helseservice AS
(grupperepresentant)

(advokat Jørgen Bernhard Grønlie)

mot

Staten v/Skatt øst

(Regjeringsadvokaten v/advokat Henriette Busch)

avsagt slik

KJENNELSE OG BESLUTNING :

- (1) Saken gjelder gyldigheten av vedtak om etterberegning av merverdiavgift og tilleggsavgift rettet mot Skandinavisk Helseservice AS og en rekke av selskapets franchisetakere. Den reiser blant annet spørsmål om lagmannsretten har begått en saksbehandlingsfeil ved å oppheve tingrettens dom overfor én av franchisetakerne og avvise saken for dennes vedkommende.
- (2) Skandinavisk Helseservice AS er franchisegiver for 55 "Bailine"-salonger i Norge. Salongene tilbyr et "figurformingsprogram" for kvinner som består av henholdsvis elektronisk treningssimulering, kostholds- og treningsveiledning og fysisk trening. Både franchisegiver og franchisetakerne har gått ut fra at den del av deres omsetning som omfatter opplæring og veiledning samt fysisk trening er unntatt fra merverdiavgift, og har følgelig beregnet avgift på kun en forholdsmessig del av omsetningen. Etter bokettersyn i 2008 og 2009 fattet imidlertid skatteetaten individuelle vedtak overfor så vel Skandinavisk Helseservice AS som franchisetakerne om etterberegning av avgift for perioden 2002 til juni 2007, idet det ble lagt til grunn at omsetningen i sin helhet var avgiftspliktig. Enkelte av avgiftssubjektene ble også ilagt tilleggsavgift. For de av franchisetakerne som klaget til Klagenemnda for merverdiavgift, ble etterberegningen stadfestet, mens tilleggsavgiften ble opphevet.
- (3) Skandinavisk Helseservice AS og franchisetakerne tok ut gruppesøksmål mot staten med påstand om at de aktuelle vedtakene er ugyldige. Ved Oslo tingretts kjennelse 24. mai 2011 ble søksmålet fremmet som påmeldingssøksmål etter tvisteloven § 35-6. I kjennelsen ble det

overlatt til gruppens prosessfullmektig å føre grupperegister og videresende dette til retten for godkjennelse.

(4) Oslo tingrett avsa 16. desember 2011 dom med slik domsslutning:

- "1. Skatteetatens vedtak av 16. april 2010 mot Skandinavisk Helseservice AS, skatteetatens vedtak av 25. juni 2009 mot Berit Wierød, skatteetatens vedtak av 22. juni 2009 mot Softline Multilevel Marketing AS og skatteetatens vedtak av 23. juni 2009 mot Studio M Monica Nes er ugyldige. For øvrig frifinnes staten ved Skatt øst.
2. Skandinavisk Helseservice AS dømmes til å betale staten ved Skatt østs sakskostnader med kr 117 812 – kronerettthundreogsyttentusenåttehundreogtolv – innen 2 – to – uker fra dommens forkynning."

(5) Gruppen påanket dommen, og staten innga avledet anke for så vidt gjaldt gyldigheten av vedtakene om tilleggsavgift mot Skandinavisk Helseservice AS, Berit Wierød, Softline Multilevel Marketing AS og Studio M Monica Nes. Borgarting lagmannsrett avsa 1. november 2013 dom med slik domsslutning:

"I anken:

Anken forkastes.

I den avledede anken:

1. Oslo tingretts domsslutning pkt. 1 første punktum vedrørende Berit Wierød, Softline Multilevel Marketing AS og Studio M Monica Nes oppheves.
2. Saken avvises for Berit Wierød, Softline Multilevel Marketing AS og Studio M Monica Nes.
3. Staten v/Skatt øst frifinnes hva gjelder Skatt østs vedtak 30. april 2010 som gjelder tilleggsavgift mot Skandinavisk Helseservice AS.

For begge tilfelle:

Skandinavisk Helseservice AS dømmes til å betale sakskostnader for lagmannsretten til staten ved Skatt øst med 143 090 – etthundreogfortitretusenogmitti – kroner innen to uker fra dommens forkynnelse."

(6) Lagmannsrettens begrunnelse for å oppheve tingrettens dom overfor Berit Wierød, Softline Multilevel Marketing AS og Studio M Monica Nes og avvise saken for deres vedkommende, var at disse tre etter lagmannsrettens syn ikke var påmeldt gruppesøksmålet for tingretten, og at tingretten derfor ikke hadde anledning til å avsi dom til fordel for dem.

(7) *Gruppen representert ved Skandinavisk Helseservice AS* har anket over lagmannsrettens saksbehandling, bevisbedømmelse og rettsanvendelse. For så vidt gjelder lagmannsrettens saksbehandling er det i korte trekk anført:

(8) Lagmannsretten har begått en saksbehandlingsfeil ved ikke å prøve gyldigheten av vedtaket om tilleggsavgift overfor Studio M Monica Nes. Studio M Monica Nes har vært påmeldt gruppesøksmålet under hele sakens gang, men det ble ikke opprettet grupperegister for tingretten. En eventuell avvisning av saken skulle uansett ha skjedd ved beslutning, ikke ved dom.

(9) Gruppen representert ved Skandinavisk Helseservice AS har nedlagt slik påstand:

- "1. Skattekontorets vedtak av 30. april 2010 om etterberegning av merverdiavgift og

- 2. **ileggelse av tilleggsavgift mot Skandinavisk Helseservice AS, er ugyldig.**
- 2. **Klagenemnda for merverdiavgifts vedtak om etterberegning av merverdiavgift av 18. oktober 2010 i 5 pilotsaker, er ugyldige.**
- 3. **Skattekontorets vedtak av 23. juni 2009 om etterberegning av merverdiavgift og ileggelse av tilleggsavgift mot Monica Haugeland, er ugyldig.**
- 4. **Lagmannsrettens dom i sak 12-052697ASD-BORG/01 oppheves, og hjemvises til ny behandling i lagmannsrett eller forvaltningen.**
- 5. **Staten ved Skatt øst betaler saksomkostninger for både ting, lagmannsrett og Høyesterett."**

- (10) *Staten v/Skatt øst* har tatt til motmæle og har for så vidt gjelder lagmannsrettens saksbehandling i korte trekk anført:
- (11) At tingretten overlot til gruppens prosessfullmektig å føre grupperegister har skapt betydelig uklarhet om hvem som til enhver tid har vært påmeldt gruppesøksmålet. Staten har – som lagmannsretten – lagt til grunn at Studio M Monica Nes meldte seg på søksmålet først for lagmannsretten. Dersom Høyesterett kommer til at Studio M Monica Nes var påmeldt søksmålet også for tingretten, har imidlertid staten ingen innvendinger mot at lagmannsrettens dom oppheves på dette punkt.
- (12) Staten v/Skatt øst har nedlagt slik påstand:
- "1. **Anken forkastes.**
 - 2. **Staten v/Skatt øst tilkjennes saksomkostnader for Høyesterett."**
- (13) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker:
- (14) Lagmannsretten har begrunnet avvisningen av anken fra Studio M Monica Nes med at foretaket ikke var påmeldt gruppesøksmålet under tingrettens behandling. Etter ankeutvalgets vurdering kan ikke dette legges til grunn:
- (15) I tingrettens kjennelse 24. mai 2011 om å fremme saken som gruppesøksmål etter tvisteloven § 35-6 ble det besluttet at "[p]åmelding sendes Advokatformaet Grette DA, advokat Jørgen B. Grønlie, Postboks 1397 Vika, 0114 Oslo". Tvisteloven § 35-6 fjerde ledd fastsetter derimot at "[g]rupperegisteret føres av retten". I kjennelsen ble det videre fastsatt at fristen for påmelding skulle være 31. august 2011. Registeret ble imidlertid ikke oversendt til eller forespurt av tingretten før ved e-post 16. desember 2011 – samme dag som tingretten avsa sin dom. I dette registeret var ikke Studio M Monica Nes oppført. Det fremgår imidlertid av tingrettens dom side 16 under punkt 3.2 at tingretten behandlet vedtaket om å ilegge Studio M Monica Nes tilleggsavgift. Dette må bety at selv om Studio M Monica Nes ikke var oppført i grupperegisteret, har foretaket likevel i realiteten vært påmeldt gruppesøksmålet. Når tingretten da valgte ikke å følge fremgangsmåten i tvisteloven § 35-6 fjerde ledd om at den selv skulle føre registeret, kan ikke den uklarheten som har oppstått som følge av at tingretten ikke fulgte lovens regel komme Studio M Monica Nes til skade.
- (16) Lagmannsretten har brukt betegnelsen dom også for så vidt anken er avvist. Etter tvisteloven § 19-1 andre ledd bokstav a skulle imidlertid denne del av avgjørelsen vært betegnet kjennelse. Etter § 19-1 fjerde ledd andre punktum skal dermed denne del av anken behandles som anke over kjennelse og ikke som anke over dom. Ankeutvalgets kompetanse til eventuelt å oppheve avgjørelsen om avvisning følger da av tvisteloven § 30-1 andre ledd. Og når lagmannsretten har avvist å behandle foretakets anke på et faktisk grunnlag som ikke kan legges til grunn, må dette føre til at lagmannsrettens dom, punkt 2 i domsslutningen for den

avledete anken, oppheves for så vidt saken er avvist for Studio M Monica Nes.

- (17) Anken for så vidt har ført fram. Med hjemmel i tvisteloven § 20-2 tilkjennes Studio M Monica Nes 3 000 kroner i sakskostnader i anledning behandlingen av denne del av anken.
- (18) Kjennelsen er enstemmig.
- (19) For så vidt gjelder anken for øvrig finner ankeutvalget enstemmig at verken avgjørelsens betydning utenfor den foreliggende sak eller andre forhold tilsier at saken blir fremmet for Høyesterett, jf. tvisteloven § 30-4. Anken tillates derfor ikke fremmet.
- (20) Ankemotparten har påstått seg tilkjent sakskostnader med 11 600 kroner. Påstanden tas til følge.

SLUTNING I KJENNELSE :

1. Lagmannsrettens avgjørelse, punkt 2 i domsslutningen for den avledete anken, oppheves for så vidt saken er avvist for Studio M Monica Nes.
2. I sakskostnader for Høyesterett betaler staten v/Skatt øst til Studio M Monica Nes 3 000 – tretusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen.

SLUTNING I BESLUTNING :

Anken for øvrig tillates ikke fremmet.

I sakskostnader for Høyesterett betaler Skandinavisk Helseservice (grupperepresentant) til staten v/Skatt øst 11 600 – ellevetusensekshundre – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av beslutningen.

Ingse Stabel
(sign.)

Magnus Matningsdal
(sign.)

Henrik Bull
(sign.)

Riktig utskrift: